

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

doma učili, co jí potřebovali k obchodu mezi lidem), psaní a počítání, a v pátek, v sobotu neb v svátečních přícházeli sem jich otcové, konajíce tu společně modlitby. Tedy vlastní synagogy ještě neměli, jak výše již uvedeno. Škola byla tedy pokoutní, stěhující se od domu k domu, kde právě toho času jich učitel neb rabín bydlil. Tak známe ze starých zápisů, že škola byla v domku č. XIV (124) okolo r. 1620, napotom v domku č. III, naposled v domku (starém) č. XII, a snad i v jiných domech, o nichž se nám zpráv nedchovalo.

Teprve za přispění Gabriele Tausiga, lihovárníka z č. I, když byla dříve již obec židovská starý zchátralý domek č. XII koupila, zbořiti dala r. 1859 tento domek a postaviti r. 1860 novou nyní veřejnou, a to zase německou školu v úplně českém městě i okolí, na kterou pak od zavedení nového školního zákona r. 1870 dohlížel německý školní inspektor z Litoměřic. Od doby Marie Terezie musily dítky židovské navštěvovati též veřejnou školu křesťanskou v Budyni, an pokoutní školy vesměs byly zakázány, a tak učily se aspoň poněkud česky. Při tom ovšem tajně chodily i do své pokoutní školy, kde se učily nejen hebrejštině, ale i němčině, na kterou nemohli Židé zapomenout, an tenkrát všechny úřady, jak vrchnostenské, tak magistráty i císařské úřady úřadovaly po německu. Jelikož pak po roce 1860 stále bohatších rodin v Budyni stěhování se do Prahy i jinam ubývalo, a náklad na jich soukromou školu stále stoupal, který chudší rodiny zde zbylé zmoci nemohly, usnesli se Židé r. 1897 ku vyzvání obecního úřadu v Budyni jich německou školu zrušiti a své dítky posílati do české veřejné pětileté školy spojené se školou měšťanskou.

Ve zrušené škole bydlí nyní rabín, a ostatní místnosti jsou co byty pronajaty. Rabín Bernard Löwy udílel ve škole nauka náboženskou, jsa od státu za to honorován. Podobně docházel i na učení náboženství do Libochovic, kde učitele náboženství není.

Pokud paměť sahá a staré zápisy se zmiňují, byli tu následující učitelé ždovští, rabíni neb t. zv. zpěváci: Prvním známým rabínem byl Lazar Žid r. 1620 v čís. XIV. Pak r. 1732—1737 byl tu Natan Löbl, rodič z Polné (též panství dietrichsteinské) učitelem a rabínem v Budyni. O něm píše se, že byl volán s Jonasem Löblem k soudu do Litoměřic pro nepřístojné urážky.

Napotom zaznamenán r. 1773 Juda Wolf v č. XII co žid. učitel.

R. 1780 píše se opět Jakub Mandák (Schermer) v č. III.

R. 1803 uváděn Löwi Augenfild v č. XII co učitel.

R. 1818 zapsán Jakub Löwenfeld v č. III co rabín a učitel.

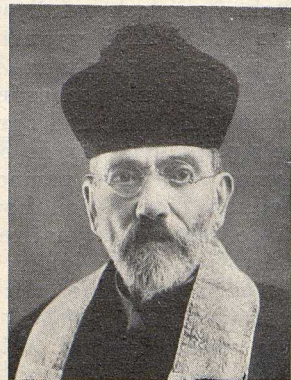
Kolem r. 1830 vyskytuje se tu dr. Jakub Langenfelder, rabín a učitel, zemřel 1859, bydlil v č. XVIII. Při něm byl tu učitelem Robiček r. 1847. Později odejel do Ameriky. Dle ústního podání byli tu pak co učitelé nějaký Erben a Gans, ale zápisů o nich se nedochovalo. Napotom již v nové škole vyučoval Naftali Koch, syn Lazara, člověk povahy výstřední, který odešel pak do Uhřetěvesi, a odtud do Plzně co rabín a učitel, kde se oběsil.

Po něm nastoupil 1881 rabín a učitel Mořic Lemberger, který r. 1891 odejel do Ameriky. R. 1891 nastoupil Filip Böhm co učitel, po něm r. 1894 Leopold Marody, za něhož byla škola židovská r. 1897 zrušena. Téhož roku nastoupil co rabín a učitel náboženství Bernard Löwy z Luk u Karl. Varů s manželkou Florou, která zemřela r. 1929 právě v jubí-

lejný den 50. výročí sňatku. Vyučoval náboženství mošaické nejen na škole v Budyni, ale i v Libochovicích. Zemřel 1933.

Siegfried Lederer

Rb. Bernard Löwy

Z knihy o -obsazování rodinných míst (Familienstelle), založené po r. 1787, dovidáme se toho, která rodina měla své číslo. Tak na př.:

I. Abraham Tausig dostal povolení k ženění r. 1757. Říkali tomu Ehehimmelaufstellung. — Po dědu Abrahamovi dostal konsens vnuk Jachim Tausig r. 1819 k ženění a též rodinné místo. Ale vyměnil si toto s Josefem Steinerem z Roudnice r. 1828.

II. Markus Gellner, dostal koncesí k ženění r. 1777. Po něm syn Samuel Gellner r. 1817.

III. Matěj Schermer dostal koncesí r. 1804, po něm syn Emanuel Michael Schermer r. 1831.

IV. Moises Ehrlich dostal konsens k ženění r. 1785.

V. Lazar Tausig, syn Lazarův, dostal koncesí k ženění r. 1820, a spolu místo.

VI. Abraham Weil dostal koncesí k ženění r. 1799, po něm syn Veit Weil r. 1825.

VII. Nebyla t. č. obsazena. Přešla do Libochovic.

VIII. Zacharias Kral dostal koncesí k ženění r. 1800. Musil se vykázati věnem nevěsty 150 fl. a sám složit 150 fl., celkem 300 zlatými.

IX. Isak Lederer, syn Heřmanův, dostal koncesí r. 1783. Syn jeho Wolf Lederer dostal koncesí r. 1811.

X. Josua Fleisner dostal koncesí k ženění r. 1801.

XI. Markus Fanta dostal koncesí r. 1773, zemřel r. 1821, syn jeho Abraham Isak Fanta dostal koncesí r. 1815.

XII. Wolf Heřman Köllner (Gellner) dostal koncesí r. 1773. Poněvadž pak prvorozený syn Jachym odešel bez povolení vrchnosti do Mnichova Hradiště, nechtěje se vrátiti, byl domek č. XII soudně prodán, on zbaven místa i zdržování se v zemi, a místo rodinné (číslo) dáno Emanuelu Tausigovi, synu Gabriele.

XIII. Adam Langweil dostal koncesí r. 1801.

XIV. Salomon Hoffner dostal koncesí r. 1801, po něm syn Markus Hoffner dostal koncesí r. 1829.

Až potud shodovala se čísla rodinná s čísly domovními. Odtud se pak tato čísla různí.

XV. Heřman Koralek dostal koncesí r. 1787. Po něm pak syn jeho Isak, který byl t. č. na vojně.

XVI. Gutman Löffner dostal koncesí r. 1801.

XVII. Heřman Gellner dostal koncesí r. 1802.

XVIII. Nebylo t. č. obsazeno.

XIX. Lippman Löwner dostal koncesí r. 1806.

XX. Markus Katz, druhorozený, kterému starší bratr místo postoupil, dostal koncesí r. 1803.

XXI. Berl Koch dostal koncesí k ženění r. 1797.

XXII. Markus Weil dostal koncesí r. 1798.

XXIII. Bermann Schalheim dostal koncesí r. 1784.

Po něm syn jeho Filip Schalheim dostal koncesí r. 1812.

XXIV. Jonas Löwner dostal koncesí r. 1801.